

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา

การขยายตัวทางเศรษฐกิจอย่างรวดเร็ว ในช่วงปี 2538-2539 ที่ผ่านมานั้นทำให้ประเทศไทยมีการเปลี่ยนแปลงไปสู่โลกแห่งยุคโลกาภิวัตน์ หรือโลกไร้พรมแดน อันเนื่องมาจากมีนวัตกรรมใหม่ ๆ เกิดขึ้นอย่างมากมาย ประชาชนมีความมั่งคั่งเพิ่มขึ้น ก่อให้เกิดการบริโภคอย่างฟุ่มเฟือย มีการเก็งกำไรจากการทำธุรกิจที่ไม่ก่อให้เกิดผลผลิต มีการเปิดการค้าเสรีหลายประการ ตามข้อตกลงกับองค์การการค้าโลก (WTO) ทำให้มีองค์กรต่าง ๆ เกิดขึ้นเพื่อรองรับการขยายตัวของเศรษฐกิจที่มีการลงทุนเพิ่มมากขึ้น ซึ่งจากการเปลี่ยนแปลงนี้ก่อให้เกิดการใช้ทรัพยากรในอัตราที่สูงกว่าอัตราพื้นฐาน ทำให้เกิดความกดดันต่อการใช้ทรัพยากรบุคคล และเครื่องจักร

ดังนั้นเพื่อที่จะปรับตัวให้เหมาะสมกับการบริโภคและการลงทุนที่เพิ่มขึ้นในขณะนั้น นักธุรกิจจะทำการผลิตสินค้ามากขึ้น ทำให้การจ้างงานในระบบเศรษฐกิจเพิ่มขึ้นตามด้วย ผลตอบแทนของการจ้างงานเพิ่มขึ้นในระบบเศรษฐกิจนั้น คือ ค่าจ้าง ซึ่งนอกจากจะเป็นค่าจ้างที่เป็นตัวเงินแล้วยังรวมถึงความปลอดภัยในการทำงาน บำเหน็จ และปัจจัยอื่นๆ ด้วย ในส่วนของอัตราผลตอบแทนที่ให้แก่นักงานมากหรือน้อยนั้น มีปัจจัยในการพิจารณาร่วมกันหลายประการ ประการแรก คือ ขนาดของกิจการ กิจการขนาดใหญ่ที่มีความมั่นคงสูง ผลกำไรสูง จะมีความสามารถในการจ่ายค่าจ้างสูงกว่ากิจการขนาดเล็ก นอกจากนั้นยังประกอบด้วยปัจจัยด้านต่าง ๆ เช่นเรื่องระดับค่าครองชีพประสิทธิภาพในการทำงาน ราคาในตลาดแรงงาน ผลกำไรของกิจการ และอำนาจการต่อรองของแต่ละฝ่ายเป็นต้น อย่างไรก็ตามจากการเร่งขยายตัวของธุรกิจบางประเภททำให้ขาดความระมัดระวังมีการพึ่งพาเงินทุนจากต่างประเทศส่งผลให้เกิดความสูญเสียความสามารถในการแข่งขันของอุตสาหกรรมที่ใช้แรงงานสูง และก่อให้เกิดภาวะเงินเฟ้อสูงขึ้น โดยเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 5.8 ในปี 2538 และร้อยละ 5.9 ในปี 2539 ซึ่งมีผลกระทบต่อฐานะการครองชีพของประชาชนและยังมีผลการแข่งขันด้านธุรกิจการส่งออกด้วย เพราะอัตราเงินเฟ้อของประเทศไทยสูงกว่าประเทศเพื่อนบ้าน

ตั้งแต่ปี 2540 เป็นต้นมา เกิดการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจอย่างรวดเร็ว ทั้งในด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมือง และเทคโนโลยี อันเนื่องมาจากการขยายตัวอย่างต่อเนื่องในอดีตของโครงสร้างการผลิต การค้า และการบริการภายในประเทศ ได้สร้างปัญหาขึ้นอย่างมากมาย ทั้งนี้เนื่องจากการเติบโตที่ขาดความสมดุล มีการพึ่งพาต่างประเทศในระดับสูง มีผลทำให้เกิดการผลิตส่วนเกินในหลายอุตสาหกรรม เกิดการชะลอตัวในด้านการใช้จ่ายภายในประเทศลง รวมทั้งชะลอตัวในด้าน

การลงทุนและการบริโภคในประเทศ ทำให้ผลประกอบการเกิดปัญหา และส่งผลกระทบต่อความไม่มั่นคงของสถาบันการเงิน มีหลายธุรกิจ และหลายกิจการต้องปิดตนเองเพราะขาดสภาพคล่องอย่างรุนแรง ส่งผลให้เกิดความยุ่งยากในสังคมขึ้น เพราะมีคนงานถูกเลิกจ้างเป็นจำนวนมาก ทำให้เกิดการว่างงานแบบไม่สมัครใจ (involuntary unemployment) เนื่องจากต้นทุนการผลิตที่สูงขึ้น แต่ปริมาณการบริโภคลดลง คนงานยินดีที่จะทำงานโดยรับอัตราค่าจ้างที่เป็นอยู่ในตลาดแต่ไม่มีใครจ้างส่วนที่ดำเนินกิจการอยู่ต้องปรับปรุงแนวทางวิธีการทำงาน เนื่องจากมีผลกระทบในเรื่องค่าใช้จ่ายจนทำให้มีการลดการจ้างงานลงเป็นจำนวนมาก เพราะปัญหาหนึ่งที่ต้องแก้ทั้งเอกชน และหน่วยงานรัฐวิสาหกิจประสบอยู่ ก็คือ ปัญหาเกี่ยวกับบุคลากรในหน่วยงานมีมากเกินไปทำให้ขั้นตอนในการทำธุรกรรมต่างๆ ไม่เหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน (วารสารการเงินการธนาคาร, 2541)

สถาบันการเงินเป็นหน่วยงานหนึ่งที่ได้รับผลกระทบจากวิกฤตเศรษฐกิจอย่างรุนแรง มาตรการต่างๆ ของธนาคารแห่งประเทศไทย ส่งผลกระทบต่อให้ธนาคารต้องมีการปรับปรุงโครงสร้างที่เหมาะสมเพื่อให้สามารถประกอบธุรกิจได้อย่างมั่นคง ดังนั้นจึงได้เกิดโครงการเกษียณอายุก่อนกำหนด (early retirement program) โดยมีการจูงใจด้วยการจ่ายเงินค่าตอบแทนพิเศษ และสิทธิประโยชน์อื่นๆ ซึ่งเป็นแนวทางหนึ่งของสถาบันการเงินที่ใช้ในการจัดการกับทรัพยากรบุคคลที่มีจำนวนมากเกินความต้องการของหน่วยงาน รวมทั้งเป็นการปรับเปลี่ยนโครงสร้างของธนาคารให้สอดคล้องกับสภาวะการ ตลอดจนรูปแบบที่เปลี่ยนแปลงไป

การศึกษานี้จะเป็นการวิเคราะห์และติดตามถึงผลกระทบต่อพนักงานธนาคารที่เข้าร่วมโครงการเกษียณอายุก่อนกำหนด ในช่วงเดือนเมษายน ถึงพฤษภาคม 2542 ว่าภาวะทางเศรษฐกิจมีผลต่อการเข้าร่วมโครงการเกษียณอายุก่อนกำหนดอย่างไร และผลทางเศรษฐกิจของการที่เข้าร่วมโครงการเป็นอย่างไร เพื่อนำผลการศึกษาไปปรับใช้ในการวางแผนนโยบายผลตอบแทนและการวางแผนด้านกำลังคนขององค์กรต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1.2.1 เพื่อศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจในการเข้าร่วมโครงการเกษียณอายุก่อนกำหนด

1.2.2 เพื่อการศึกษาผลกระทบทางเศรษฐกิจของพนักงานธนาคารไทยพาณิชย์ ที่เข้าร่วมโครงการเกษียณอายุก่อนกำหนด ในเขตจังหวัด เชียงใหม่ เชียงราย และจังหวัดลำพูน

1.3 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

เพื่อใช้เป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจ การกำหนดนโยบายพนักงานเกษียณอายุก่อนกำหนด และการวางแผนด้านบุคลากรของธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน)

1.4 ขอบเขตการศึกษา

ในการศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาผลกระทบทางเศรษฐกิจของพนักงานธนาคารไทยพาณิชย์ ที่เข้าร่วมโครงการเกษียณอายุก่อนกำหนด ในเขตจังหวัดเชียงใหม่ เชียงราย และจังหวัดลำพูน ในปี พ.ศ. 2542 (ระหว่างเดือนเมษายน-พฤษภาคม) ซึ่งมีทั้งหมด 111 คน แยกเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มระดับบริหารจำนวน 43 คน กลุ่มระดับช่วยบริหาร จำนวน 52 คน และกลุ่มระดับปฏิบัติการ จำนวน 16 คน โดยเลือกเป็นกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาจำนวน 71 คน แบ่งเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มระดับบริหาร จำนวน 28 คน คิดเป็นร้อยละ 39 ของกลุ่มตัวอย่าง กลุ่มระดับช่วยบริหาร จำนวน 33 คน คิดเป็นร้อยละ 47 ของกลุ่มตัวอย่างและกลุ่มระดับปฏิบัติการจำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 14 ของกลุ่มตัวอย่าง

1.5 นิยามศัพท์

พนักงานธนาคาร หมายถึง พนักงานธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน) ในเขตจังหวัดเชียงใหม่ เชียงราย และจังหวัดลำพูน

ผลกระทบทางเศรษฐกิจ หมายถึง ผลได้ ผลเสีย ที่พนักงานธนาคารได้รับจากการเข้าร่วมโครงการเกษียณอายุก่อนกำหนด

โครงการ หมายถึง โครงการไทยพาณิชย์ร่วมใจ ซึ่งเป็นโครงการที่ธนาคารได้กำหนดขึ้น เพื่อให้พนักงานที่มีความประสงค์จะลาออกจากงานได้แสดงความจำนงเข้าร่วมโครงการ โดยธนาคารจะให้เงินช่วยเหลือตามหลักเกณฑ์ที่กำหนด

พนักงานธนาคารที่เกษียณอายุก่อนกำหนด หมายถึง พนักงานที่แสดงความจำนงเข้าร่วมโครงการไทยพาณิชย์ร่วมใจ และได้รับการอนุมัติให้เข้าร่วมโครงการโดยคณะกรรมการโครงการเรียบร้อยแล้ว